

nőtt, így a szociológiai aspektus a regényen kívüli világba iktatózott. Nem az olvasó és az elbeszélő szociológiai distanciája, hanem a merész narratív forma alakítja a kisregény arculatát, melynek tartózkodó önmagára záródása példázatszerű, kikezdehetetlen képet fest a kiszolgáltatott emberi sorsról. (*Határ könyvek*, 1995.)

CSERESNYÉS DÓRA

BAKA ISTVÁN: NOVEMBER ANGYALÁHOZ

A költő-középnemzedék 1948-ban született jelentős poétája a konzervatív alkotótípusba tartozik. A szonett, a négysoros stórfákból építkező gondolati vers, néhány más hagyományos forma áll igazán a kezére. De micso-da változatossággal tud „konzervatív” lenni! Hat kis ciklusából öt már a címében is igen erős individuális jelképpességet hordoz, a személyiség-metaforák megfrissítésével. Szekszárd fia a *Háry János búcsú pohara* ciklus játékosabb mélabújjával, rímjátékaival kezd, és *Philoktész* álruhájának felöltésével, Philoktész sebével végzi. Kiemelkedően szép *Gecsemáné* című „zsoltáros” sorozata.

Visszaulva a Baka István — Szytepan Pehotnij magyar-orosz álnévjátékra, a Pehotnij(ál)versekre, a *November angyalához* lapjain a hamleti vívódású *Yorick visszatér* ciklus *Búcsú barátaimtól* című verse így indul: „Yorick Pehotnij fogadott fivére / Most elballagtok egymást támogatva / Egyik Helsingör esti kék kódéba / Másik a pétervári alkonyatba / Mindegy a varjú egy nyelven beszél / Mindenhol épp csak Dániában racsol / Orosz-honban lány l-ekkel él / Kál kál ha udvarolgat és nem parancsol...” A fájdalmasan finom verszene itt is az alapmotívumot csendíti: a búcsút. Az emberélet útjának felén támadó betegség készíti — részint — arra a költőt, hogy testileg védtelen önmagát a kultúra- és líratörténeti maszkok mögé, a szeretet és a szerelem menedékébe rejte teremtse meg tiszta, formailag harmonikus, tartalmában, érteiben mégis és szűkséggépp tépett létfilozófiáját, e közérthető és közös, szkeptikus számvetést.

A *November angyalához* kötet költeményeit olyan bölcsesség, akarat- és lelkiező járja át, s a mindössze egyetlen esztendő áldásos termését tartalmazó könyv hemzseg a továbbgondolható, továbbmuzsikálható motívumoktól, hogy máris várjuk az új elégiákat,

rapszodiákat Baka Istvántól, s reméljük a maszkok mögött a kisimultabb arcot. (*Jelenkor Kiadó*)

TARJÁN TAMÁS

GECSÉ GUSZTÁV: A SZERZETESSÉG TÖRTÉNETE

A hatvanas, hetvenes évek népszerű, marxista-leninista szellemben fogant vallásos témájú, ún. felvilágosító műveinek szerzője a szerzetesség történeti áttekintését adja abban az új szemléletben, amely a kilencvenes évek elején-közepén megkívántatik bármely kultúr- vagy vallástörténetstől. Hol van már a *Csodák, ereklyék, babonák* harcias, támadó és gúnyolódó hangvétele, vagy a *Szentírás*, főként újszövetségi könyveivel kapcsolatban írt művek magabiztosságot sugárzó hangvétele? E recenzió szerzőjének is kötelező erővel írták elő gimnáziumi éveit alatt a szerző műveinek olvasását, ellentételenző a templomi hittanórákon hallottakat. E személyesnek tűnő kitétel azt bizonyítja, hogy Gecse Gusztávnak egész életműve ismert, nem pusztán ez az egy könyve. A szerzetességről szóló történeti áttekintést a *Hitel* című folyóirat eredetileg folytatásokban közölte, és ezeket egybe-gyűjtve bocsátotta közre a kiadó. A tekintélyes ismeretanyagot tartalmazó és természetesen kronológiai sorrendet követő könyvhöz mindössze egyetlen, ám nem lényegtelen megjegyzést kell fűzni: a nem keresztény szerzetesekről írt néhány, mindössze nyolc oldal a mű legelején sikerrel teljesíti a szerző ki nem mondott szándékát, ha az olvasó járatlan e témában. E rövid összefoglalásban a keresztény szerzetesség intézménye csupán mint egy jelenik meg az ember önmegváltó törekvéseinek sokaságából. Eszerint a keresztény szerzetesség talán a legszínesebb, legérdekesebb, leghasznosabb, mégis egy a többi közül, s nem különbözik minőségileg a buddhista vagy az iszlámhitű szerzetességtől. Márpedig ezen a hamis alaptételen még a nyugat-európai vallástörténetesek is évtizedek óta keresztüllépnek. Ez az egyetlen alapvető nehézség sikeresen relativizálja az antik mondást az idők változandóságáról. Vagy talán mégis „mutamur”? Nem Herczeg Ferenc könyvének címére utalok... (*Seneca Kiadó*, 1995.)

TÖRÖK JÓZSEF